

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 7 juli 2026
(OR. en)

10883/26
ADD 1

LIMITE

CORLX 650
CFSP/PESC 956
CONOP 43

NOT

Ärende: RÅDETS BESLUT till stöd för en massförstörelsevapenfri zon i
Mellanöstern i en dynamisk regional säkerhetsmiljö – Bilaga

Stöd för en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern i en dynamisk regional säkerhetsmiljö

Bakgrund och syfte

Massförstörelsevapen utgör alltså en allvarlig och ihållande utmaning i Mellanöstern. Regionen präglas sedan länge av utmaningar på kärnämnesområdet, bland annat bristande deltagande i internationella fördrag, förekomsten av icke-deklarerade kärntekniska program och andra program för massförstörelsevapen, olösta frågor kring säkerhetsåtgärder samt ihållande bristande efterlevnad. Samtidigt fortsätter tidigare konstateranden av bristande efterlevnad i fråga om säkerhetsåtgärder att ge upphov till misstro i regionen.

Dessutom har kemiska vapen använts i regionen under senare tid, och frågor kring huruvida konventionen om kemiska vapen och BTV-konventionen efterlevs är på grund av fall av icke-deltagande och bristande efterlevnad fortfarande högst aktuella.

Utmaningarna förvärras av att även icke-statliga aktörer har anskaffat och använt kemiska vapen, vilket ännu tydligare visar på urholkningen av etablerade normer för icke-spridning och svårigheten att kontrollera efterlevnaden i miljöer som präglas av konflikter och svagt styre. På senare tid har också den kärnvapenrelaterade retoriken trappats upp bland den elit i regionen som förespråkar utveckling av kärnvapen, användning av kärnvapen i konflikter eller inriktning på kärnteknisk infrastruktur. Detta har förhöjt risken för kärnvapen, ökat sannolikheten att konventionella spänningar och konflikter eskalerar till att omfatta massförstörelsevapen och gjort behovet av att upprätta en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern än mer brådskande.

Denna verklighet, i kombination med en stagnerad diplomati i fråga om regional vapenkontroll, understryker behovet av att främja dialogen om regional nedrustning, icke-spridning och vapenkontroll samt skapa förutsättningar för regionalt engagemang.

Mål

Det förslagna Unidir-projektet syftar till att stödja initiativet till en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern genom att främja initiativets fyra framtida huvudkomponenter, nämligen 1) icke-spridning, 2) nedrustning, 3) fredligt samarbete samt 4) kontroll och säkerhetsåtgärder.

I projektet antas en helhetssyn genom att man integrerar forskning, kapacitetsuppbyggnad, dialog och partnerskap med berörda parter och regeringar i regionen. Genom politisk forskning kommer projektet att tillhandahålla det underlag som krävs för att skapa en gemensam kunskapsbas och fatta välgrundade beslut. Den kapacitetsuppbyggande verksamheten kommer att förbättra de regionala berörda parternas färdigheter och kunskaper när det gäller att identifiera möjliga lösningar och sätt att genomföra dem. Genom dialog kommer projektet att skapa kommunikationskanaler och utrymme för att kartlägga idéer kring nedtrappning, förtroendeskapande och samarbete, och samtidigt säkerställa att olika perspektiv beaktas. Partnerskap med berörda parter och regeringar i regionen kommer att underlätta samordnade insatser och resursdelning.

Projektet kommer dessutom att ge viktiga resultat som översätts till regionala språk för att säkerställa stor tillgänglighet och spridning, vilket är avgörande för att nå ut till en bred målgrupp och främja en allmän förståelse och omfattande genomslagskraft.

Verksamheten kommer att omfatta följande fyra tematiska områden:

- Icke-spridning i syfte att hantera befintlig kapacitet för och befintliga hot från massförstörelsevapen samt förebygga framtida sådan kapacitet och sådana hot.
- Nedrustning i syfte att fastställa vilka åtgärder som krävs för att eliminera massförstörelsevapen, med stöd av befintliga mekanismer och innovativa regionala arrangemang för att främja sådana processer.
- Fredligt samarbete i syfte att fastställa nya och stärka befintliga samarbetsinsatser för att skapa förtroende, minska spänningar, fastställa åtgärder för öppenhet och stärka regionens mål inom vetenskap, teknik och utveckling.
- Kontroll och säkerhetsåtgärder i syfte att fastställa tekniska åtgärder som säkerställer att staterna i regionen uppfyller sina nuvarande och framtida åtaganden.

Projektet kommer i detta sammanhang att ta hänsyn till det föränderliga regionala och internationella säkerhetslandskapet, som präglas av upptrappade konflikter, kärnvapens ökade betydelse – inbegripet utveckling, provsprängning, användning och överföring av dessa – teknisk utveckling, ett växande regionalt intresse för kärnenergi och samarbete om civila kärntekniska program, negativa och positiva förändringar i den mångåriga politiken rörande massförstörelsevapen samt nya diplomatiska möjligheter.

Dessutom kommer projektet att undersöka hur dessa trender, tillsammans med befintliga och framväxande regionala säkerhetsutmaningar, påverkar zonens omfattning och struktur samt dess genomförbarhet. Projektet kommer också att ge expertstöd till pågående och framtida regionala processer som rör säkerhet och massförstörelsevapenfria zoner i Mellanöstern. Projektets viktigaste resultat och slutsatser kommer att spridas och förmedlas till berörda aktörer och parter som en del av projektets kunskapsöverföring och deltagande i regionala möten och multilaterala processer.

Metod

Med utgångspunkt i de två första faserna, där man skapade gemensamma kunskapsbaser om historiska händelser och insatser, säkerställde stöd från regionens stater och kartlade politiska brobyggande idéer samt områden för vidare forskning och verksamhet, kommer man i denna fas att utvidga och bygga vidare på dessa insatser. De viktigaste slutsatserna och åtgärderna från tidigare faser omfattar förslag om att skapa förtroende genom dialog på flera nivåer och inkluderande deltagande, om att stärka det institutionella minnet genom utveckling av onlineverktyg och om att förbättra kontrollen och efterlevnaden med hjälp av befintliga internationella ramverk. Vidare lyftes lärdomarna från tidigare överenskommelser och förhandlingar fram, liksom incitament och faktorer som främjar säkerheten för regionalt engagemang, bland annat de anpassningar som stater i regionen har genomfört efter den gemensamma övergripande handlingsplanen och i oktober 2023. Dessutom fastställdes fördragets villkor och tillämpningsområde, inbegripet de två huvudsakliga vägarna till kärnvapennedrustning. Projektresultaten berörde också frågor som bärarsystem, integrering av kemiska och biologiska vapen i förbudens tillämpningsområde, inbegripet eventuella särskilda OPCW-arrangemang och kompletterande regionala åtgärder, regionalt samarbete om fredlig användning av kärnenergi, den allt större inverkan av artificiell intelligens och ny teknik på risker kopplade till massförstörelsevapen och på vapenkontroll, och jämförande insikter från befintliga kärnvapenfria zoner när det gäller rollen för stater utanför regionen. Verksamheten inom de fyra tematiska områdena kommer att gynnas av att metoder för politisk analys och forskningsanalys integreras. Dessa omfattar dialog, kapacitetsuppbyggnad, särskilda informationsmöten, simulerings- och skrivbordsövningar, kunskapsöverföring och regionala partnerskap.

Verksamhet och resultat

Icke-spridning

Projektet kommer att undersöka kopplingarna mellan processen för en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern och regionala och globala trender i fråga om nedrustning, icke-spridning och vapenkontroll, och identifiera möjligheter att stärka dessa kopplingar på nationell, regional och global nivå. Vidare kommer den regionala spridningsdynamiken att bedömas, inbegripet utvecklingen när det gäller avancerad militär förmåga, potentiell icke-konventionell kapacitet och nya problemområden kopplade till massförstörelsevapen.

Projektet kommer att underlätta det regionala samarbetet mellan regeringsföreträdare och experter för att möjliggöra utbyte av nationella perspektiv på hot och utmaningar kopplade till massförstörelsevapen samt kartlägga konstruktiva sätt och brobyggande idéer för att hantera dem.

Projektet kommer också att stödja insatser som stärker den juridiska, tekniska och diplomatiska kapaciteten i regionen genom att förbättra förståelsen av befintliga internationella ramar och skyldigheter avseende icke-spridning – bland annat de som ingår i icke-spridningsfördraget, BTV-konventionen och konventionen om kemiska vapen – och lärdomarna från befintliga kärnvapenfria zoner och deras relevans för processen för en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern.

Inom ramen för denna verksamhet kommer projektet att utarbeta *en forskningsrapport* där man undersöker synergieffekterna mellan en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern och regionala och globala trender avseende icke-spridning, nedrustning och vapenkontroll och samtidigt identifierar möjligheter att främja dessa på nationell, regional och global nivå. Man kommer också att kalla till *en dialog* för att stödja och inleda diskussioner mellan regeringsföreträdare och experter, utbyta nationella perspektiv på hot och utmaningar kopplade till massförstörelsevapen i regionen samt kartlägga idéer för att hantera dessa.

Nedrustning

Projektverksamheten kommer att undersöka historiska erfarenheter av nedrustning av massförstörelsevapen i olika regionala och internationella miljöer och lyfta fram lärdomar och insikter som är relevanta för Mellanöstern. Projektet kommer också att underlätta strukturerade och scenariobaserade diskussioner för att undersöka olika vägar, ordningsföljder och incitament till att främja nedrustning av massförstörelsevapen i regionen under olika politiska och säkerhetsmässiga förhållanden. Dessutom kommer projektet att främja kapacitetsuppbyggande insatser för berörda aktörer inom diplomati och det civila samhället i syfte att förbättra deras förståelse av kontrollstrategier för nedrustning som kan ligga till grund för och stödja regionala initiativ.

Inom ramen för denna verksamhet kommer projektet att utarbeta *en forskningsrapport* där man analyserar viktig dynamik samt viktiga utmaningar och lärdomar som är relevanta för att främja nedrustningen av massförstörelsevapen och kontrollen av densamma i Mellanöstern, med fokus på hur internationella och regionala erfarenheter kan ligga till grund för framtida insatser. Rapporten kommer också att innehålla en genomförbarhetsstudie avseende krav, koncept och format för genomförandet av en regional process för kontroll av nedrustning. Man kommer även att kalla till *ett evenemang* där man sammanför beslutsfattare, tekniska experter och berörda parter i det civila samhället för att utbyta perspektiv, undersöka praktiska vägar framåt och öka den gemensamma förståelsen av de politiska, juridiska och tekniska dimensionerna av nedrustning i ett regionalt sammanhang. Man kommer också att undersöka ordningsföljden och incitamenten till regional nedrustning av massförstörelsevapen.

Fredligt samarbete

Inom projektet kommer forskning att bedrivas för att undersöka olika sätt att minska misstron i regionen och öka förtroendet genom att koppla säkerhetsfrågor till samarbetsinriktade icke-militära strategier. I detta arbete kommer man att beakta gemensamma sårbarheter i hela regionen och bedöma hur samarbetsramar kan bidra till stabilitet och minska beroendet av tvångsåtgärder. I det analytiska arbetet kommer man att undersöka konceptuella strategier för regionalt samarbete som möjliggör ett säkert, ansvarsfullt och rättvist gemensamt utnyttjande av kunskap, infrastruktur och kapacitet för fredliga vetenskapliga och tekniska ändamål, med utgångspunkt i relevanta internationella och regionala erfarenheter.

Varaktiga kanaler för regionalt vetenskapligt och politiskt engagemang kommer att identifieras, utvecklas och stödjas för att uppmuntra dialog mellan akademiker, forskare, beslutsfattare och det civila samhället i syfte att främja samarbete, kunskapsutbyte och framåtblickande diskussioner om fredliga tillämpningar och förtroendeskapande genom vetenskap.

Inom ramen för denna verksamhet kommer projektet att publicera *en forskningsrapport* där man beskriver konceptuella ramar för regionalt samarbete som stöder en säker, ansvarsfull och rättvis användning av fredlig vetenskaplig och teknisk kapacitet, med utgångspunkt i lärdomarna från relevanta internationella och regionala erfarenheter, inbegripet befintliga zonbaserade arrangemang. Forskningen kommer att fastställa fördragsbaserade ramar eller åtgärder för öppenhet i syfte att minska misstron och öka förtroendet genom att koppla regional säkerhet till icke-spridning, ta itu med gemensamma sårbarheter och minska beroendet av militariserade lösningar.

Projektet kommer också att omfatta *ett rundabordssamtal* med akademiker, forskare och beslutsfattare för att främja ett vetenskapsbaserat samarbete, utbyta bästa praxis och undersöka förtroendeskapande strategier och gemensamma forskningsinitiativ kopplade till fredliga tillämpningar och gemensamma regionala utmaningar. Man kommer att undersöka de underliggande faktorerna, däribland konkurrensen om resurser, säkerheten för kritisk infrastruktur, avancerad teknik och energibehov kopplade till hälsosäkerhet, energitrygghet, tryggad livsmedelsförsörjning, tryggad vattenförsörjning och miljösäkerhet samt samarbetsmekanismer för att hantera dem.

Kontroll och säkerhetsåtgärder

Projektet kommer att bedöma befintliga och potentiella nya mekanismer som är relevanta för upprättandet av en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern, med beaktande av regionens specifika omfattning och politiska förhållanden. I detta ingår att undersöka juridiska, tekniska och institutionella utmaningar i samband med säkerställandet av att känslig verksamhet förblir uteslutande fredlig och inte bidrar till riskerna kopplade till massförstörelsevapen.

Projektet kommer att stödja regionalt inriktat engagemang från politiska, juridiska och tekniska experter i syfte att diskutera behovet av kontroller, förtroendeskapande strategier och lärdomar från relevanta internationella och regionala erfarenheter för att på så sätt fastställa strategier som är lämpliga för situationen i Mellanöstern.

Projektet kommer också att underlätta ett strukturerat politiskt inriktat engagemang bland diplomatiska, tekniska och juridiska grupper i syfte att undersöka kontrollkoncept för en framtida zon. Denna verksamhet kommer att öka förståelsen av kontrollrelaterade utmaningar, främja tvärvetenskaplig dialog och undersöka vilken roll etablerade och nya verktyg och metoder kan spela för att stödja transparens och efterlevnad.

Projektet kommer även att omfatta kapacitetsuppbyggnad genom expertforum, med deltagande av Internationella atomenergiorganet (IAEA), Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW), enheten till stöd för genomförandet av BTV-konventionen samt organisationen för fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBTO), och genom andra relevanta regionala modeller i syfte att diskutera regionala behov av kontroller samt förtroendeskapande verktyg.

Inom ramen för denna verksamhet kommer projektet att utarbeta *en forskningsrapport och ett faktablad* där man undersöker befintliga och potentiella kontrollmekanismer som är relevanta för upprättandet av en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern, med särskilt fokus på juridiska, tekniska och institutionella överväganden som är specifika för det regionala sammanhanget. Man kommer också att kalla till *en workshop för kapacitetsuppbyggande* där man sammanför diplomatiska, tekniska och juridiska experter i syfte att öka den regionala förståelsen av kontrollrelaterade utmaningar, främja tvärvetenskaplig dialog och undersöka förtroendeskapande strategier som är tillämpliga på en framtida zon.

Avsedda berörda parter

Det föreslagna projektet kommer att bidra till regionala och internationella insatser för nedrustning, icke-spridning och vapenkontroll. Det kommer att bygga vidare på och utvidga det nätverk som inrättades under den föregående fasen, upprätthålla kontinuiteten med befintliga partner och samtidigt bredda engagemanget för att stärka det regionala egenansvaret och inkludera nya aktörer på området. Den avsedda målgruppen omfattar följande:

- Beslutsfattare och diplomater som arbetar med nedrustning, icke-spridning och vapenkontroll inom och utanför regionen. I denna grupp ingår regionala och internationella tjänstemän och tjänstemän som är verksamma inom regionala och multilaterala plattformar, såsom konventionsstaternas möten och granskningskonferenser inom ramen för icke-spridningsfördraget, konventionen om kemiska vapen och BTV-konventionen, IAEA:s generalkonferenser och konferensen om en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern.
- Regionala experter från statliga organ, universitet, forskningsinstitut och tankesmedjor.

- Internationella säkerhetsforskare som inriktar sig på vapenkontroll, nedrustning av kärnvapen, kemiska och biologiska vapen samt deras bärarsystem i Mellanöstern, liksom på områden som en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern och regional säkerhet eller ny teknik.
- Forskare, yrkesverksamma, nya experter och specialiserade organisationer i det civila samhället i Mellanöstern som bedriver verksamhet som är relevant för och bidrar till en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern.

Inverkan

Det föreslagna projektet kommer att vara den enda plattform som uteslutande är avsedd att främja, underlätta och bedriva forskning om en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern. Dess verksamhet och resultat syftar till att fastställa strategier för att förebygga och vända spridningen av massförstörelsevapen i regionen, främja initiativet till zonen och säkerställa hållbarheten i ett fördrag om zonen när det väl har slutförts. Dessutom kommer projektet att främja mål som är anpassade till Europeiska unionens prioriteringar enligt EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen. Dessa handlar bland annat om att främja regionala säkerhetsarrangemang och processer för vapenkontroll, upprätta partnerskap och samarbeten, förbättra efterlevnaden och den universella tillämpningen av multilaterala fördrag såsom icke-spridningsfördraget, konventionen om kemiska vapen och BTV-konventionen, främja internalisering, bidra till utvidgningen av specialiserade expertnätverk och grupper i regionen, stärka normerna för icke-spridning och arbeta för att förebygga, avskräcka från, stoppa eller eliminera oroväckande spridningsinitiativ. Projektet kommer också att ta itu med de bakomliggande orsakerna och främja den övergripande säkerheten och stabiliteten i Mellanöstern, vilka är nära kopplade till Europas säkerhet.

Tidsplan

Det föreslagna projektet kommer att inledas i mitten av juli 2026 och pågå i 36 månader. Genomförandet av det föreslagna projektet förväntas avslutas i juli 2029.

Samarbete med EU och synlighet

EU har länge aktivt stött initiativet till en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern. EU har visat sitt engagemang genom varaktiga förtroendeskapande initiativ, seminarier och EU-finansierade projekt. Under hela projektet kommer Unidir att samarbeta med EU och bedriva ett aktivt samarbete med EU:s utrikestjänst, som den viktigaste samtalspartnern, samt med EU:s ständiga delegationer vid FN i Genève, Wien och New York. Utöver att publicera skriftliga produkter i enlighet med EU:s riktlinjer för synlighet kommer EU att vara synligt vid alla evenemang som anordnas i samarbete med Unidir, bland annat genom att tillhandahålla inledande och/eller avslutande kommentarer, moderera eller bidra som expert. Om inte EU begär något annat kommer Unidir att vidta alla nödvändiga åtgärder för att offentliggöra att projektet har finansierats av EU och för att lyfta fram EU:s roll i denna åtgärd. EU:s emblem och finansieringsförklaringar kommer att användas för att visa och säkerställa EU:s synlighet. På sätt garanteras att EU:s ekonomiska stöd till åtgärden är synligt, transparent och välmärkt.

Genomförandeenhet och genomförandepartner

Unidir är ett självständigt institut inom FN-systemet som tillhandahåller oberoende forskning om akuta globala utmaningar som rör nedrustning, vapenkontroll och internationell säkerhet i syfte att främja en inkluderande dialog för att finna kreativa och effektiva lösningar. Institutets historia, forskning och arbete för en massförstörelsevapenfri zon i Mellanöstern går tillbaka till 1990-talet.

Unidir upprätthåller starka och tillitsbaserade förbindelser och ett starkt och tillitsbaserat samarbete med stater och regionala organisationer i Mellanöstern. Unidir värdesätts för neutraliteten, objektiviteten och opartiskheten i sin forskning.
